सांग्रामिको रथः। सायुधः सपताकश्च शक्तीकनकयष्टिमान्। किङ्किणीस्वननिर्घोषो युक्तस्तोरणकल्पनैः। जाम्बूनदनिबद्धैश्च परमेषुशतान्वितः। ततः स तत्तथेत्युक्त्वा कल्पयित्वा महारथम्। भार्य्यां वामे धुरि तदा चात्मानं दक्षिणे तथा। त्रिदण्डं वज्रसूच्यग्रं प्रतोदं तत्र चादधत्। सर्वमेतत्ततो दत्त्वा नृपो वाक्यमथाब्रवीत् भगवन्! क्व रथोयातु ब्रवीतु भृगुनन्दन!। यत्र वक्ष्यसि विप्रर्षे! तत्र यास्यति ते रथः। एवमुक्तस्तु भगवान् प्रत्युवाचाथ तं नृपम्। इतः प्रभृति यातव्यं पदकं पदकं शनैः। श्रमो मम यथा न स्यात्तथा मे च्छन्दचारिणौ। सुसुखञ्चैव वोढव्यो जनः सर्वश्च पश्यतु। नोत्सार्य्याः पथिकाः केचित्तेभ्यो दास्ये वसु ह्यहम्। ब्राह्मणेभ्यश्च ये कामानर्थयिष्यन्ति मां पथि। सर्वन्दास्याम्यशेषेण धनं रत्नानि चैव हि। क्रियतां निखिलेनैतन्मा विचारय पार्थिव!। तस्य तद्वचनं श्रुत्वा राजा भृत्यानथाब्रवीत्। यद्यद्ब्रूयान्मुनिस्तत्तत् सर्वं देयमशङ्कितैः। ततोरत्नान्यनेकानि स्त्रियो युग्यमजाविकम्। कृताकृतञ्च कनकं गजेन्द्राश्चाचलोपमाः। अन्वगच्छन्त तमृषिं राजामात्याश्च सर्वशः। हाहाकृतञ्च तत् सर्वमासीन्नगरमार्त्तवत्। तौ तीक्ष्णाग्रेण सहसा प्रतोदेन प्रतोदितौ। पृष्ठे विद्धौ कटे चैव निर्विकारौ तमूहतुः। वेपमानौ निराहारौ पञ्चाशद्रात्रिकर्षितौ। कथञ्चिदूहतुर्वीरौ दम्पती तौ रथोत्तमम्। बहुशो भृशविद्धौ च वहन्तौ च क्षतोद्भवम्। ददृशाते महाराज! पुष्पिताविव किंशुकौ। तौ दृष्ट्वा पौरवर्गस्तु भृशं शोकसमाकुलः। अभिशापभयत्रस्तो न च किञ्चिदुवाच ह। द्वन्द्वशश्चाब्रुवन् सर्वे पश्यध्वं तपसो बलम्। क्रुद्धा अपि मुनिश्रेष्ठं वीक्षितुं नेह शक्नुमः। अहो भगवतो वीर्यं महर्षेर्भावितात्मनः। राज्ञश्चापि सभार्य्यस्य धैर्य्यं पश्यत यादृशम्। श्रान्तावपि हि कृच्छ्रेण रथमेतं समूहतुः। न चैतयोर्विकारं वै ददर्श भृगुनन्दनः।

"भीष्म उवाच। ततः स निर्विकारौ तु दृष्ट्वा भृगुकुलोद्वहः। बहु विश्राणयामास यथा वैश्रवणस्तथा। तत्रापि राजा प्रीतात्मा यथादिष्टमथाकरोत्। ततोऽस्य भगवान् प्रीतो बभूव मुनिसत्तमः। अवतीर्य्य रथश्रेष्ठात् दम्पती तौ मुमोच ह। विमोच्य चैतौ विधिवत्ततो वाक्यमुवाच ह। स्निग्धगम्भीरया वाचा भार्गवः सुप्रसन्नया। ददानि वां वरं श्रेष्ठं तं ब्रूतामिति भारत!। सुकुमारौ च तौ विद्धौ कराभ्यां मुनिसत्तमः। पस्पर्शामृतकल्पाभ्यां स्नेहाद्भरतसत्तम!। अथाब्रवीन्नृपो वाक्यं श्रमो नास्त्यावयोरिह। विश्रान्तौ च प्रभावात्ते ऊचतुस्तौ च भार्गवम्। अथ तौ भगवान् प्राह प्रहृष्टश्च्यवनस्तदा। न वृथा व्याहृतं पूर्व्वं यन्मया तद्भविष्यति। रमणीयः समुद्देशो गङ्गातीरमिदं शुभम्। किञ्चित्कालं व्रतपरो नियत्स्यामीह पार्थिव!। गम्यतां स्वपुरं पुत्र! विश्रान्तः पुनरेष्यसि। इहस्थं मा सभार्य्यस्त्वं द्रष्टासि श्वो नराधिप!। न च मन्युस्त्वया कार्य्यः श्रेयस्ते समुपस्थितम्। यत् काङ्क्षितं हृदिस्थं ते तत् सर्वं हि भविष्यति। इत्येवमुक्तः कुशिकः प्रहृष्टेनान्तरात्मना। प्रोवाच मुनिशार्द्दूलमिदं वचनमर्थवत्। न मे मन्युर्म्महाभाग! पूतौ स्वो भगवंस्त्वया। संवृत्तौ यौवनस्थौ स्वो वपुष्मन्तौ बलान्वितौ। प्रतोदेन व्रणा ये मे सभार्य्यस्य त्वया कृताः। तान्न पश्यामि गात्रेषु स्वस्थोऽस्मि सह भार्य्यया। इमां च देवीं पश्यामि वपुषाऽप्सरसोपमाम्। श्रिया परमया युक्तां यथा दृष्टा पुरा मया। तव प्रसादात्संवृत्तमिदं सर्वं महामुने!। नैतच्चित्रन्तु भगवंस्त्वयि सत्यपराक्रम!। इत्युक्तः प्रत्युवाचैनं कुशिकं च्यवनस्तदा। आगच्छेथाः सभार्य्यश्च त्वमिहेति नराधिप। इत्युक्तः समनुज्ञातो राजर्षिरभिवाद्य तम्। प्रययौ वपुषा युक्तो नगरीं देवराजवत्। तत एनमुपाजग्मुरमात्याः सपुरोहिताः। बलस्था गणिकायुक्ताः सर्वाः प्रकृतयस्तथा। तैर्वृतः कुशिको राजा श्रिया परमया ज्वलन्। प्रविवेश पुरं हृष्टः पूज्यमानोऽथ वन्दिभिः। ततः प्रविश्य नगरं कृत्वा पूर्वाह्णिकीः क्रियाः। भुक्त्वा सभार्य्यो रजनीमुवास स महाद्युतिः। ततस्तु तौ नवमभिवीक्ष्य यौवनं परस्परं विगतरुजाविवामरौ। ननन्दतुः शयनगतौ वपुर्धरौ श्रिया युतौ द्विजवरदत्तया तदा।

अथाप्यृषिर्भृगुकुलकीर्त्तिवर्द्धनस्तपोधनो वनमभिराममृद्धिमत्। मनीषया बहुविधरत्नभूषितं ससर्ज यन्नो नगरे शतक्रतोः" इति ५३अ०

"भीष्म उवाच। ततः स राजा रात्र्यन्ते प्रतिबुद्धो महामनाः। कृतपूर्वाह्णिकः प्रायात् सभार्य्यस्तद्वनं प्रति। ततो ददर्श नृपतिः प्रासादं सर्वकाञ्चनम्। मणिस्तम्भसहस्राढ्यं गन्धर्वनगरोपमम्। तत्र दिव्यानभिप्रायान् ददर्श कुशिकस्तदा। पर्व्वतान् रूप्यसानूंश्च नलिनीश्च सपङ्कजाः। तत्र शालाश्च विविधास्तोरणानि च भार-